

Nr 20

**av herr Olsson i Sundsvall m. fl.
om proportionellt val av nämndemän i tingsrätt.**

Enligt 4 kap. rättegångsbalken utses nämndemän i tingsrätt genom val som förrättas av kommunens fullmäktige. Någon bestämmelse innebärande rätt till proportionellt val i likhet med vad som gäller flertalet av de val som förrättas av kommunfullmäktige föreligger icke vid val av nämndemän. I avsaknad av sådan föreskrift gäller formellt att valet sker som majoritetsval. Inom flertalet kommuner tillämpas dock genom överenskommelse mellan de i fullmäktige representerade partierna en proportionell fördelning av nämndemannaplatserna mellan dessa partier.

Men det förekommer tyvärr i vissa kommuner att majoritetspartiet utnyttjar möjligheten att besätta alla platser vid nämndemannaval eller i varje fall fler platser än som partiet från proportionell fördelningssynpunkt skulle ha rätt till.

Enligt svensk tradition och enligt grunderna för vår samhällsordning skall rättsväsendet stå över de partipolitiska motsättningarna. Varken regering eller riksdag eller andra politiska organ kan ingripa i domstolarnas verksamhet. Lekmannamedverkan i underrätterna är uråldrig. Den skall tillförsäkra domstolarna lekmannens erfarenheter och kunnande vid sidan av den juridiska sakkunskapen. Deltagande av nämnd i den dömande verksamheten torde även vara ägnat att stärka allmänhetens förtroende för domstolarna.

De nämndemän som tjänstgör vid tingsrätterna fullgör uppdrag som domare och skall i dömandet iaktta samma objektivitet som de lagfarna domarna. Alla medborgare – oavsett partipolitiska åsikter – skall kunna känna tilltro till rättsväsendets opartiskhet. Men ensidig politisk hemvist hos nämndemännen kan otvivelaktigt ge anledning till misstankar om att nämndemännens politiska uppfattning inverkar på deras ställningstagande i den dömande verksamheten och därigenom kan allmänhetens förtroende för domstolarna äventyras.

För att skapa garantier mot ensidig partipolitisk sammansättning av nämnderna bör i rättegångsbalken införas bestämmelser innebärande rätt till proportionellt val av nämndemän i tingsrätt.

Nämndemännen väljs för sex år och valen förrättas successivt. För att uppnå bästa möjliga proportionalitet vid nämndemannaval borde samtliga nämndemän från en kommun utses vid samma tillfälle och eventuellt för samma tidsperiod som kommunfullmäktiges mandatperiod. Den successiva förnyelsen av nämndernas sammansättning har dock ansetts mycket

värdefull från domstolshåll, varför en möjlig lösning vore att behålla sexåriga mandatperioder och låta dessa omfatta två mandatperioder för kommunfullmäktige, varvid hälften av nämndemännen utses vart tredje år.

Vi vill här ej ta ställning till valperiodens längd för nämndemännen eller när valen skall förrättas utan endast betona vikten av att förslag om proportionellt val framläggs så snart som möjligt, och vi förutsätter att även vissa andra ändringar vad gäller nämndemannaval därvid föreslås.

Med hänvisning till det anförda hemställas

att riksdagen hos regeringen anholder om förslag om sådan ändring av rättegångsbalken, att rätt införs till proportionellt val av nämndemän i tingsrätt.

Stockholm den 10 januari 1975

MARTIN OLSSON (c)

i Sundsvall

IVAN SVANSTRÖM (c)

SVEN-E. NORDIN (c)

BERTIL JOHANSSON (c)

i Växjö

ULLA TILLANDER (c)

MARIANNE KARLSSON (c)

RUNE TORWALD (c)